

Har i dag hatt ei lang og triveleg samtale med forfattaren som har samla ørnehistoriene i boka
"ØRNEN – en barnerøver",

Per J. Tømmerraas, 7120 Leksvik, tlf: 74 85 80 92

Historia om Klara Sveinsdatter Heggerusten fekk eg lov til å formidle vidare med kopi frå boka.

Tusen takk!

Skjåk, 17. april 2013,

Anna Aaboen Bruland

Klara Sveinsdatter Heggerusten fra Skjåk

Før befolkningen i Norge fikk summet seg etter Leka-affæren på forsommeren 1932, kom det en ny sjokkmelding – denne gangen fra kongeørnens enemerker i den norske fjellheimen. 5. oktober samme året brakte *Tidens Tegn* følgende reportasje:

Liten pike tatt av ørnen i Skjaak?

«Siden torsdag i forrige uke har 300 mann søkt etter det forsvunne barn. Også Marcello Haugen har vært engasjert. I næsten en hel uke har en fire år gammel pike vært forsvunnet fra sitt hjem i Skjaak. Torsdag fulgte barnet etter geitene da de ble sloppet ut – og siden har man ikke funnet spor etter det

til tross for at flere hundre mann har søkt overalt i flere døgn. – Barnet heter Klara og er datter av gårdbruker Heggerusten [Fig. 87], forteller lensmann Ødegaard, som har ledet undersøkelsene. Vi har hatt inntil 300 mann fra Skjaak og Lom som har gått manngard og det kan ikke være tale om at piken er blitt forbigått i terrenget. Dette er meget ulendt idet Heggerusten ligger midt i storskogen, der er fjellkløfter og myrhull, men vi har faktisk undersøkt hver tomme som var mulig å undersøke uten å finne det minste spor. Barnets forsvinnen er en gåte. Man har forsøkt å forklare det ved at en ørn muligens har tatt Klara og utrolig er det jo ikke. I Tundrabergene bor der ørn og disse har i sommer tatt flere sauer i fjellet. Foreldrene er selvfølgelig fortvilte og bygdefolk har gjort henvendelse både til

Fig. 87. Kari & Svein Heggerusten giftet seg i 1918. Før det unge ekteparet fikk bygd seg bolig, bodde de i denne improviserte sommergammen. Mannen i hatt er husbondens bror, Syver R. Tuva. Foto: Svein Aamodt Tundrali.

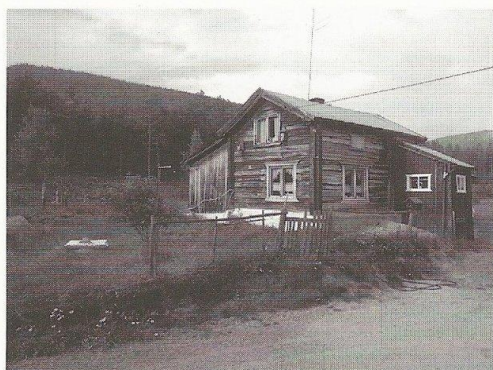

Fig. 88. I en rydning i furuskogen ligger gården etter Kari & Svein Heggerusten. Det var her i den vesle stua ekteparet møtte så mange gleder og sorger.

Marcello Haugen og til en synsk dansk dame frøken Tandstad som bor ved Straumgjerdet ved Ålesund. Begge disse synskes uttalelser var merkelig samstemmige idet de hevdet at lille Klara lå i et myrhull ca. 170 meter fra sitt hjem. Men vi har undersøkt alle tenkelige myrhull, sier lensmannen, uten å finne den forsvunne. Vi har nu opgitt håpet om å finne barnet, men mange er ennå ute og søker etter det. Man vil ikke slå sig til ro før man får vite dets skjebne. – Piken kan ikke være bortført? – I så tilfelle må det være ørnen som har gjort det, mennesker kan det ikke være» (Anonym 1932i).

Man skrev torsdag 29. september 1932 og høsten var kommet til fjellbygda Skjåk i Gudbrandsdalen. På plassen Heggerusten (Fig. 88) i Nordberg holdt den 35 år gamle kona, Kari Heggerusten, på med melking og formiddagsstell. Slik bekreftes tildragelsen av den 76 år gamle Selmer Tundrali (pers. med.) som senere ble gift med barnets søster, Sigrid Anne Marie Heggerusten. Ute på gårdsplassen gikk det nest yngste barnet, den 4 år og 4 måneder gamle Klara med en sopelime i handa og lekte med geitene *Capra hircus* (jf Fig. 128). Faren, Svein Heggerusten, var borte på arbeid oppe på Skjellomsetra. Da mora en stund senere kom ut fra fjøset, var både jenta og geitene

forsvunnet og ingen svarte på hennes forvilte rop. Kari fikk snart tilkalt hjelp fordi hun selv var bevegelseshemmet og hadde trefot. Forsvinningen spurtes raskt i bygda og lensmannen kom og det ble organisert en større leteaksjon. Legen var også til stede i tilfelle barnet skulle bli funnet i en slik tilstand at man skulle trenge øyeblikkelig hjelp. Alle bilene i bygda ble tatt i bruk for å frakte folk opp til Skjåkallmenningen. I de påfølgende dagene ble det gjort mann-garder «i miles omkreds fra hjemmet» og det deltok fra 60 til 500 personer fra Bråtå i vest til Lom i øst. Småbruket Heggerusten lå omgitt av tett skog på alle kanter, og terrenget var uoversiktlig og vanskelig å lete i. Noen mente jenta var omkommet ved et ulykkestilfelle eller gått så langt at hun var druknet i ei elv. Da det ikke ble funnet spor etter barnet og anvisningene fra de synske heller ikke førte fram, hellet man mer og

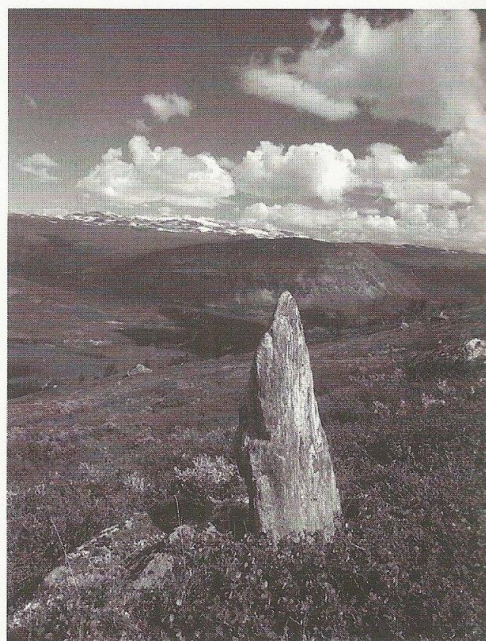

Fig. 89. I likhet med flere andre bortkomne barn hadde Klara Heggerusten tatt veien oppover mot fjellet da hun kom på villstrå. Bare et fåtall mennesker i Skjåk vet i dag hvor minnesteinen står i Skjellfjellet under Tverrberget der den døde jenta ble gjenfunnet i 1100 m's høyde.

Fig. 90. Da begravelsesfølget på Heggerusten satte seg i bevegelse mot Nordberg kirke lørdag 18. mars 1933, hadde det gått bortimot et halvt år siden 4-åringen Klara gikk seg vill og omkom i fjellet. Faren og sønnen Kristian står nærmest kisten på venstre side av sleden. Mora Kari bak husbondens høyre skulder. I hvit skjorte bak kisten, Svein I. Aabuen - han som fant barnet. Nærmest hesten, Rasmus Tuva, barnets farfar og kona i tørkle på andre siden, Livø Tuva, barnets farmor, med Klaras søsken på armen. Foto: Ola Brumellom.

mer til den oppfatning at jenta var tatt og fløyet bort av en ørn (Anonym 1932j). Etter ca 1 uke ebbet letingen ut og ekteparet satt igjen med sorgen, og ryktene svirret i bygda.

Mysteriet fikk sin løsning torsdag 16. februar 1933 da den 22 år gamle rype-skytteren Svein Ingebriktson Aabuen var på jakt i traktene innover mot Tundradalen. Da han på en snaurabbe vestafor Skjellomsetra satte seg på en stein for å kvile, oppdaget han den døde jenta liggende på kne ved en stein og med kjolen trukket opp over ryggen. Jegeren for straks ned til bygda og varslet lensmannen, som dagen etter drog til fjells og hentet ned barneliket. Under leteaksjonene 4 1/2 måned tidligere, hadde det vært folk like i nærheten av høydedraget

der barnet ble funnet. Men ingen hadde trodd at jenta var istand til å gå så langt i det relativt bratte og ulendte terrenget. Funnstedet oppe i snaufjellet lå 375 m høyere enn hjemplassen og avstanden dit i luftlinje var 3,6 km (Fig. 89). I én lokalavis var distansen feilaktig oppgitt til 1 1/2 mil (Anonym 1933d). Piken hadde tydeligvis gått seg vill og var omkommet av sult og utmattelse, eller til sist frosset ihjel. På bildet kan man tydelig se hvordan hun krøp på alle fire da livet ebbet ut (Fig. 127). Kjole og sko er på. Riktignok mangler hun underbukse, men dette var ingen uvanlig skikk i gamle dager. Kroppen hadde ingen skader eller spor etter vold verken fra rovdyr eller rovfugl. Dette var konklusjonen etter det rettslige likskuet.

Det ble mange harde tak for ekteparet Heggerusten. Først mistet kona, Kari, et øye. I 1926 fikk hun problemer med en fot som måtte amputeres. Men det var først og fremst tapet av flere småbarn som tynget livet deres. Det startet i 1920 da de fikk ei dødfødt jente. Dernest døde Sigurd vel 1 år gammel i 1926. Klara kom bort i 1932. Et nytt barn oppkalt etter Klara, døde knapt 1 år gammel i 1934. Til slutt dør Kari i barselseng, 40 år gammel, etter å ha gitt liv til det 11. barnet, Kari. Ektemannen Svein lever fram til 1988 og blir 90 år.

De tyngste stundene opplevde Svein og Kari Heggerusten etter at Klara ble borte og rykt-

ene ville ha det til at de selv skulle ha tatt livet av barnet. En blind tro på de synske personene som hadde anvist et sted 170 m fra hjemmet, oppildnet onde elementer til å lansere en slik grusom mistanke. Det gikk så langt at folk snoket rundt på eiendommen og blant annet gravde i maurtuer (Formicidae) etter jenta. Noen mente til og med å ha funnet det endelige beviset da de oppdaget brente beinrester i nærheten av hjemmet. Selv om ingen kunne helbrede sorgen, følte foreldrene det som en stor lettelse da den «lytefrie» døde jenta etter 4 1/2 måneders uvisse kunne bringes ned fra vinterfjellet (Fig. 90).

Før året 1932 ebbet ut, skulle en tredje forsvunnet jente komme på avisforsidene og kobles sammen med ørnebortføring. Hovedpersonen i denne dypt tragiske og vonde historien var 4-åringen Klara Sveinsdatter Heggerusten fra Skjåk. Her som på Leka og i Meldal tilla de ørnen nærmest ubegrenset styrke. Denne sommeren hadde den drept flere sauer i fjellet og da kunne den like godt ha fløyet bort med den 4 år og 4 måneder gamle jenta. Mennesker kunne ikke ha utført en slik ugjerning. – Slik tenkte folk for 65 år siden. Men folkefantasien stoppet ikke med ryktene om ørnen. Ondskapsfulle elementer ville ha det til at foreldrene selv hadde tatt livet av barnet da det ble gravd fram en del bein i en askehaug inne på jordet til familien Heggerusten. Men formannen i den rettsmedisinske kommisjonen, professor Harbitz, konkluderte med at det ikke var funnet noen sikre holdepunkter for at beina skrev seg fra et ca 4 1/2 år gammelt menneskebarn (Statsarkivet i Hamar pers. med.). Likevel følte foreldrene det som en stor befrielse da det ubeskadigete liket av Klara kom for en dag oppe i snaufjellet utpå vinteren (Fig. 127). Endelig kom det rettslige likskuets som renvasket både foreldre og ørn. De to sakkyndige distriktslegene slutter sin rapport slik:

«Der er ingen merker nogensteds paa ytre vold. Ingen paaviselige brudd eller saar i hodet. Ingen merker paa halsen av ytre

Fig. 127. Med sorgen og fortvilelsen og de mest grufulle beskyldninger om barnemord hengende over seg, følte foreldrene det som en stor lettelse da den døde dattera ble funnet slik oppe i snøfjellet etter 4 1/2 måneders uvisse. På grunn av omstendighetene var dokumentasjonen viktig, og fotografen har brukt furubar og kostet bort nysnøen. Bildet er gjengitt med tillatelse fra familien.

vold. Ingen fremmedlegemer er at opdage i mundhulen, øinene indsunkne, hymen intakt, anus aapenstaaende med begyndende forraadnelse. Intet paaviselige brudd i de lange rørformige ben i extremiteterne. – Da der efter de oplysninger som er fremkommet med retsmøtet paa Dønfos 20/2, og da der intet som helst tegn er paa ytre vold finder vi liten grund til aa foreta obduksjon. – Konklusjon: Dødsaarsaken her maa antaes at være overanstrengelse i forbindelse med at bli liggende ute paa fjeldet om høstnatten.

Lom 24-2-1933.
P. Nordrum Tarj. Kjestad.»

Boka inneheld fleire historier. Eg har berre teke med det som omhandlar den tragiske historia om 4 år gamle Klara Heggerusten, som vart borte i september 1932.

Anna Aa B.